

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL

YVES BOT

prezentate la 29 septembrie 2016(1)

Cauza C-592/15

Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs

împotriva

British Film Institute

(cerere de decizie preliminară formulată de Court of Appeal [England & Wales] [Civil Division] [Curtea de Apel (Anglia și Țara Galilor) (Secția civilă), Regatul Unit])

„Taxa pe valoarea adăugată – A șasea directivă 77/388/CEE – Articolul 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din Directiva 77/388/CEE – Scutiri pentru prestarea anumitor servicii culturale – Putere de apreciere a statelor membre în ceea ce privește serviciile culturale care pot intra în domeniul de aplicare al scutirii”

1. În prezenta cauză, se solicită Curții să precizeze domeniul de aplicare al articolului 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din A șasea directivă 77/388/CEE(2). Această dispoziție prevede că statele membre scutesc „prestarea anumitor servicii culturale, precum și livrarea de bunuri strâns legate de acestea, de organisme de drept public sau de alte organisme culturale recunoscute de statul membru în cauză”.

2. Instanța de trimitere, Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [Curtea de Apel (Anglia și Țara Galilor) (Secția civilă), Regatul Unit], dorește să se stabilească dacă această dispoziție lasă statelor membre o anumită marjă de apreciere cu privire la alegerea prestărilor de servicii culturale care pot beneficia de o astfel de scutire. Aceasta dorește de asemenea să știe dacă dispoziția în cauză are efect direct și dacă, în consecință, poate fi invocat în mod direct de persoanele impozabile în fața instanței naționale în cazul în care statul membru în cauză s-a abținut să transpună în termen a șasea directivă în dreptul național.

3. În prezentele concluzii vom explica motivele pentru care considerăm că articolul 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din A șasea directivă trebuie interpretat în sensul că noțiunea „prestarea anumitor servicii culturale” lasă statelor membre sarcina de a determina prestațiile de servicii culturale care pot face obiectul unei scutiri de taxa pe valoarea adăugată (TVA). Vom preciza că revine instanței naționale obligația de a decide, ținând seama de conținutul prestațiilor de servicii în cauză, dacă excluderea beneficiului scutirii de TVA aplicat pârâtului din litigiul principal, British Film Institute, respectă principiul neutralității fiscale și în special dacă atrage sau nu atrage o încălcare a principiului egalității de tratament în raport cu alți operatori care efectuează aceleași prestații în situații comparabile și care beneficiază de scutirea de TVA pentru aceste prestații.

4. Vom arăta apoi motivele pentru care, în opinia noastră, această dispoziție nu poate fi invocată în mod direct de o persoană impozabilă în fața instanței naționale.

I – Cadrul juridic

A – Dreptul Uniunii

5. Articolul 13 secțiunea A din A șasea directivă prevede:

„(1) Fără a aduce atingere altor dispoziții comunitare, statele membre scutesc în anumite condiții pe care le stabilesc în scopul asigurării aplicării corecte și directe a unor asemenea scutiri și al prevenirii oricărui posibil cazuri de evaziune, [orice] fraudă sau abuz, următoarele:

[...]

(m) prestarea anumitor servicii strâns legate de sport și educația fizică de către organizații fără scop lucrativ persoanelor care practică sportul sau educația fizică;

(n) prestarea anumitor servicii culturale, precum și livrarea de bunuri strâns legate de acestea, de către organisme de drept public sau de alte organisme culturale recunoscute de statul membru în cauză;

[...]”

6. A șasea directivă a fost abrogată, începând cu 1 ianuarie 2007, de Directiva 2006/112/CE(3). Aceasta reia în esență dispozițiile cuprinse în A șasea directivă.

7. Articolul 132 din această directivă are următorul cuprins:

„(1) Statele membre scutesc următoarele tranzacții:

[...]

(m) prestarea anumitor servicii strâns legate de sport și educația fizică de către organizații fără scop lucrativ persoanelor care practică sportul sau educația fizică;

(n) prestarea anumitor servicii culturale, precum și livrarea de bunuri strâns legate de acestea, de către organisme de drept public sau de alte organisme culturale recunoscute de statul membru în cauză;

[...]”

B – Dreptul Regatului Unit

8. Înainte de 1 iunie 1996, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord nu avea dispoziții privind scutirea prestărilor de servicii culturale. Numai de la această dată, care corespunde datei intrării în vigoare a grupului 13 din anexa 9 la Value Added Tax Act 1994 (Legea din 1994 privind taxa pe valoarea adăugată), legislația Regatului Unit a scutit de TVA prestarea anumitor servicii culturale. Astfel, punctele 1 și 2 din această lege prevăd că este scutită de TVA acordarea de către un organism public sau de către un organism eligibil a unui drept de acces într-un muzeu, într-o galerie, într-o expoziție de artă, într-o grădină zoologică sau chiar la reprezentații teatrale, muzicale sau coregrafice de natură culturală.

9. În conformitate cu nota 1 din legea menționată, prin organism public se înțelege o autoritate locală, un minister în sensul articolului 41 alineatul (6) din aceeași lege sau chiar un organism neministerial prevăzut în ediția din 1995 a listei publicate de Office of Public Service (Serviciul responsabil pentru publicarea textelor oficiale), intitulată „Organisme publice”. Pe de altă parte, în temeiul notei 2 din Legea din 1994 privind taxa pe valoarea adăugată, prin „organisme eligibile” trebuie să se înțeleagă orice organism (altul decât un organism public) care nu are dreptul să distribuie și nu distribuie profitul pe care îl obține, care utilizează profitul obținut din prestările de servicii de tipul celor descrise la punctul 2 din această lege pentru menținerea sau îmbunătățirea facilităților puse la dispoziție prin intermediul prestațiilor respective și care este gestionat și administrat pe bază de voluntariat de către persoane care nu au niciun interes financiar direct sau indirect în activitățile pe care acesta le desfășoară.

10. În temeiul notei 3 din legea menționată, punctul 1 nu include nicio prestare de servicii a cărei scutire ar putea fi susceptibilă să creeze denaturări ale concurenței prin care o întreprindere comercială a unei persoane impozabile să fie pusă într-o situație defavorabilă. În plus, la nota 4 din Legea din 1994 privind taxa pe valoarea adăugată se arată că punctul 1 litera (b) din aceeași lege include furnizarea dreptului de acces la o reprezentație numai în cazul în care reprezentația este asigurată în exclusivitate de unul sau de mai multe organisme publice, de unul sau de mai multe organisme eligibile sau de orice combinație între organismele publice și organismele eligibile.

II – Situația de fapt din litigiul principal

11. British Film Institute este un organism fără scop lucrativ, cu rol de promovare a cinematografiei în Regatul Unit. În anul 1951 s-a convenit în special că acest organism putea conduce National Film Theatre și, începând din luna aprilie 2011, s-a convenit de asemenea ca acesta să preia activitățile pe care le desfășura UK Film Council (Consiliul cinematografiei din Marea Britanie).

12. În perioada cuprinsă între 1 ianuarie 1990 și 31 mai 1996 (denumită în continuare „perioada în litigiu”), British Film Institute a achitat TVA-ul la cota standard în cazul prestațiilor concretizate în vânzarea de bilete de intrare la proiecții de filme organizate la National Film Theatre, precum și cu ocazia unor festivaluri de film.

13. Estimând că aceste prestații sunt „prestări de servicii culturale” în sensul articolului 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din Așasea directivă și că, în consecință, respectivele prestații ar fi putut fi scutite de TVA, British Film Institute a depus o reclamație prin care solicita restituirea TVA-ului achitat în perioada în litigiu. Prin scrisoarea din 23 noiembrie 2009, Her Majesty's Revenue and Customs (Administrația Fiscală și Vamală din Regatul Unit) a respins această cerere. Cu ocazia reexaminării din 3 februarie 2010, această autoritate a confirmat decizia luată inițial.

14. În aceste condiții, British Film Institute a introdus o acțiune împotriva deciziei menționate la First-tier Tribunal (Tax Chamber) [Tribunalul de Primă Instanță (Divizia fiscalitate), Regatul Unit]. Acesta din urmă, prin hotărârea din 5 decembrie 2012, a statuat că articolul 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din Așasea directivă avea efect direct și, prin urmare, prestațiile intimatului din litigiul principal concretizate în vânzarea de bilete de intrare la proiecții de filme în perioada în litigiu erau scutite în temeiul acestei dispoziții.

15. Administrația Fiscală și Vamală din Regatul Unit a contestat hotărârea din 5 decembrie 2012 în fața Upper Tribunal (Tax and Chancery Chamber) [Tribunalul Superior (Camera pentru fiscalitate și Chancery), Regatul Unit]. Prin decizia din 12 august 2014, acesta din urmă a respins apelul. În aceste condiții, Administrația Fiscală și Vamală din Regatul Unit a fost autorizată să sesizeze Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [Curtea de Apel (Anglia și Țara Galilor) (Secția civilă)], care a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții întrebări cu privire la dispozițiile relevante din dreptul Uniunii.

III – Întrebările preliminare

16. Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) a decis să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) În absența legislației interne de transpunere, termenii articolului 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din Așasea directivă, în special sintagma «prestarea anumitor servicii culturale», sunt suficient de clari și de preciși pentru ca dispoziția menționată să aibă efect direct, astfel încât prestarea unor servicii culturale de către organisme de drept public sau de către alte organisme culturale recunoscute, cum ar fi prestațiile efectuate de pârâtul din acțiunea principală în prezenta cauză, să facă obiectul scutirii?

2) Termenii articolului 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din Așasea directivă, în special sintagma «prestarea anumitor servicii culturale», acordă statelor membre vreo marjă de apreciere în ceea ce privește aplicarea lor prin intermediul legislației de transpunere și, în cazul unui răspuns afirmativ, care este întinderea acestei marje de apreciere?

3) Concluziile enunțate mai sus se aplică și în cazul articolului 132 alineatul (1) litera (n) din Directiva 2006/112?”

IV – Analiza noastră

17. Având în vedere că, în prezenta cauză, perioada în litigiu este cuprinsă între 1 ianuarie 1990 și 31 mai 1996, iar articolul 413 din Directiva 2006/112 prevede că aceasta din urmă intră în vigoare la 1 ianuarie 2007, considerăm că această directivă nu se aplică faptelor din litigiul principal. În consecință, nu este relevant răspunsul la ultima întrebare adresată de instanța de trimitere cu privire la articolul 132 alineatul (1) litera (n) din directiva menționată.

18. Prin intermediul celei de a doua întrebări, la care, în opinia noastră, trebuie să se răspundă

În primul rând, instanța de trimitere dorește să se stabilească în esență dacă articolul 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din A șasea directivă trebuie interpretat în sensul că noțiunea „prestarea anumitor servicii culturale” cuprinde toate prestațiile de servicii culturale sau lasă statelor membre sarcina de a determina prestațiile de servicii culturale care pot face obiectul unei scutiri de TVA.

19. De la bun început este exclus, în opinia noastră, posibilitatea de a considera, astfel cum susține pârâtul din litigiul principal, că articolul 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din A șasea directivă prevede obligația statelor membre de a scuti toate prestațiile de servicii culturale. Simpla alegere a termenului „anumite” în loc de „toate” sau „[presta]rile” demonstrează în mod suficient că dorința legiuitorului Uniunii nu era să facă din această scutire o scutire generală pentru toate aceste servicii, ci tocmai să prevadă o astfel de scutire pentru unele dintre ele.

20. În această privință, nu există nicio îndoială că, prin folosirea termenului „anumite”, legiuitorul Uniunii a intenționat să lase statelor membre sarcina de a determina prestațiile de servicii culturale care pot fi scutite de TVA.

21. Astfel cum precizează Comisia Europeană, din lucrările pregătitoare care au dus la adoptarea celei de A șasea directive reiese că inițial a fost propusă întocmirea unei liste exhaustive a prestațiilor de servicii culturale care fac obiectul unei scutiri de TVA. Mai exact, aceasta se referea la prestațiile de servicii de teatre, cluburi de film, concerte, muzee, biblioteci, parcuri publice, grădini botanice sau zoologice, expoziții cu caracter educativ, precum și operațiuni efectuate în cadrul activităților cu un interes colectiv de natură socială, culturală sau educativă(4). Trebuie să se constate că această propunere nu a fost reținută de legiuitorul Uniunii.

22. Pe de altă parte, observăm că, în primul Raport al Comisiei către Consiliu privind funcționarea sistemului comun al taxei pe valoarea adăugată conform articolului 34 din A șasea directivă (77/388/CEE) din 17 mai 1977(5), Comisia, care a atras atenția asupra modului neclar de redactare a articolului 13 secțiunea A alineatul (1) literele (m) și (n) din A șasea directivă, a indicat următoarele: „pare paradoxal să se stabilească cazurile de scutire obligatorie al cărei conținut este lăsat la aprecierea fiecărui stat membru”. Propunerea de modificare a celei de A șasea directive care a urmat acestui raport prezenta, în consecință, o schimbare a acestui mod de redactare. Încă o dată, Comisia propunea o listă exhaustivă a prestațiilor de servicii culturale care făceau obiectul unei scutiri de TVA(6). Această schimbare nu a fost însă acceptată de statele membre.

23. Această marjă largă de apreciere lăsată statelor membre în ceea ce privește scutirea prestațiilor de servicii culturale nu este surprinzătoare. Astfel, tradițiile culturale și patrimoniile regionale sunt foarte variate în Uniunea Europeană și uneori în cadrul aceluiași stat membru. Există atâtea culturi câte state membre. Acestea din urmă, în mod absolut logic, sunt, așadar, cel mai bine plasate pentru identificarea prestațiilor de servicii culturale care sunt în cea mai mare măsură să servească interesului general, deoarece, reamintim, articolul 13 secțiunea A din A șasea directivă se referă la scutirile în favoarea anumitor activități de interes general.

24. Adăugăm că, în mod contrar celor susținute în instanță de pârâtul din litigiul principal, în cadrul replicii sale, nu considerăm că, pentru a putea beneficia de scutirea prevăzută la articolul 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din această directivă, contează doar natura organismului care furnizează prestațiile, și anume un organism de drept public sau alte organisme culturale recunoscute de statul membru. Pârâtul din litigiul principal pare, astfel, să admită că, din moment ce prestarea de servicii în cauză a fost efectuată de acest tip de organism, acesta din urmă beneficiază în mod automat de scutire. Or, deși calitatea prestatorului de servicii culturale este, într-adevăr, o condiție de acordare a acestei scutiri, natura prestației de servicii vizată de această

dispoziție este alta. Prin urmare, nu este suficient ca organismul care furnizează prestarea de servicii culturale să fie un organism de drept public sau recunoscut ca fiind un organism cultural de către statul membru respectiv pentru ca prestarea menționată să fie scutită de TVA, ci este necesar, în plus, astfel cum am arătat anterior, ca ea să fie recunoscută ca eligibilă de către acest stat.

25. Cu toate acestea, Curtea a reamintit în mod repetat că scutirile prevăzute la articolul 13 din A șasea directivă constituie noțiuni autonome de drept al Uniunii care au ca obiect evitarea unor divergențe în aplicarea sistemului TVA-ului de la un stat membru la altul(7). De asemenea, potrivit unei jurisprudențe constante, termenii folosiți pentru a desemna scutirile prevăzute la articolul 13 din A șasea directivă sunt de strictă interpretare, dat fiind că aceste scutiri constituie derogări de la principiul general potrivit căruia TVA-ul este perceput pentru fiecare prestare de servicii efectuată cu titlu oneros de o persoană impozabilă(8).

26. Așadar, cum ar putea fi conciliată cu această jurisprudență marja largă de apreciere de care dispun statele membre în ceea ce privește scutirea prestării anumitor servicii culturale?

27. În opinia noastră, ar fi inutil, tocmai pentru motivele evocate anterior, să se dea o definiție noțiunii „prestarea anumitor servicii culturale”. În schimb, considerăm că exercitarea acestei marje largi de apreciere de care dispun statele membre este în mod necesar limitată de obiectivele urmărite de cea de A șasea directivă, precum și de principiile care guvernează TVA-ul.

28. Astfel, reamintim că articolul 13 din această directivă, care prevede scutiri de TVA, este o excepție de la principiul enunțat la articolul 2 din aceeași directivă, care arată în special că livrările de bunuri și prestările de servicii, efectuate cu titlu oneros pe teritoriul țării de o persoană impozabilă care acționează ca atare, sunt supuse TVA-ului(9). Regula generală este, prin urmare, supunerea acestor prestații la plata TVA-ului.

29. Pe de altă parte, Curtea a stabilit că articolul 13 secțiunea A din A șasea directivă privește scutirea de TVA a anumitor activități de interes general, iar nu a tuturor acestor activități(10).

30. Prin urmare, este de necontestat faptul că, deși statele membre dispun de o marjă largă de apreciere în ceea ce privește alegerea unor prestații de servicii culturale care pot face obiectul unei scutiri de TVA, acestea din urmă nu pot exclude, în schimb, toate prestațiile care fac parte din această categorie.

31. În plus, reamintim că scutirile enumerate la articolul 13 secțiunea A alineatul (1) literele (h)-(p) din această directivă vizează organisme care acționează în interes public într-un sector social, cultural, religios și sportiv sau într-un sector similar. Obiectivul lor este, așadar, un tratament mai favorabil, în materie de TVA, al anumitor organisme ale căror activități sunt îndreptate în alte scopuri decât cele comerciale(11).

32. În plus, atunci când legiuitorii naționali decid care prestații de servicii culturale pot beneficia de scutirea de TVA, trebuie să o facă cu respectarea principiului neutralității fiscale, principiu fundamental al sistemului comun al TVA-ului instituit de dreptul Uniunii în materie(12). O diferență de tratament cu privire la TVA între două prestații de servicii identice sau similare din punctul de vedere al consumatorului și care îndeplinesc aceleași nevoi ale acestuia este suficientă pentru a stabili o încălcare a acestui principiu(13). De asemenea, principiul neutralității fiscale include principiul eliminării denaturării concurenței care rezultă dintr-un tratament diferențiat din punctul de vedere al TVA-ului. Prin urmare, denaturarea este demonstrată din moment ce se constată că prestațiile de servicii se află în concurență și sunt tratate inegal din punctul de vedere al TVA-ului(14).

33. În cauza principală, considerăm că revine, așadar, instanței de trimitere sarcina de a stabili, ținând seama de conținutul prestațiilor de servicii în cauză, dacă excluderea beneficiului scutirii de TVA în cazul pârâtului din litigiul principal conduce sau nu conduce la o încălcare a principiului egalității de tratament în raport cu alți operatori care efectuează aceleași prestații în situații comparabile și care beneficiază de scutirea prevăzută la articolul 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din Așasea directivă. În opinia noastră, ținând seama de rolul pârâtului din litigiul principal, care este acela de a promova cinematografia în Regatul Unit, această examinare va trebui făcută în special cu luarea în considerare a punctului 1 grupul 13 din anexa 9 la Legea din 1994 privind taxa pe valoarea adăugată, care prevede o astfel de scutire pentru acordarea de către organismele publice sau organismele eligibile a unui drept de acces la reprezentațiile teatrale, muzicale sau coregrafice de natură culturală.

34. În aceste condiții, trebuie examinată acum prima întrebare preliminară. Prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită Curții în esență să stabilească dacă, în circumstanțe precum cele din cauza principală, articolul 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din Așasea directivă poate fi invocat în mod direct de o persoană impozabilă în fața instanței naționale.

35. Potrivit unei jurisprudențe constante, în toate situațiile în care dispozițiile unei directive sunt, din punctul de vedere al conținutului, necondiționate și suficient de precise, particularii sunt îndreptați să le invoce în fața instanțelor naționale împotriva statului, fie atunci când acesta s-a abținut de la transpunerea în termen a directivei în dreptul național, fie atunci când a transpus directiva în mod incorect⁽¹⁵⁾.

36. Fiind vorba în special despre conținutul articolului 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din Așasea directivă, trebuie să se constate că această dispoziție nu indică în niciun fel activitățile care pot beneficia de scutirea de TVA. Dimpotrivă, așa cum am văzut, această dispoziție lasă statelor membre o marjă largă de apreciere în această privință. În consecință, pare dificil ca instanțele naționale sau alte autorități să poată aplica imediat această dispoziție dacă nu au fost luate măsuri specifice de către statele membre în scopul precizării conținutului ei. Situația ar fi diferită dacă, astfel cum este cazul articolului 13 secțiunea A alineatul (1) litera (g) sau al articolului 13 secțiunea B litera (d) din această directivă, căroră Curtea le-a recunoscut un efect direct⁽¹⁶⁾, termenii folosiți erau clari și preciși, nelăsând prea mult loc îndoielilor în privința interpretării sale, permițând deci identificarea cu ușurință a persoanei impozabile care beneficiază de scutire.

37. Prin urmare, articolul 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din Așasea directivă este, în opinia noastră, lipsit de efect direct. În consecință, considerăm că nu poate fi invocat de o persoană impozabilă în fața unei instanțe naționale atunci când statul membru în cauză nu a transpus directiva în dreptul național în termen.

V – Concluzie

38. Având în vedere considerațiile de mai sus, propunem Curții să răspundă Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [Curtea de Apel (Anglia și Țara Galilor) (Secția civilă), Regatul Unit] după cum urmează:

„1) Articolul 13 secțiunea A alineatul (1) litera (d) din Așasea directivă 77/388/CEE a Consiliului din 17 mai 1977 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată: baza unitară de evaluare, astfel cum a fost modificată prin Directiva 92/77/CEE a Consiliului din 19 octombrie 1992, trebuie interpretat în sensul că noțiunea «prestarea anumitor servicii culturale» lasă statelor

membre sarcina de a determina prestările de servicii culturale care pot face obiectul unei scutiri de taxa pe valoarea adăugată.

Revine instanței naționale sarcina de a determina în special, ținând seama de conținutul prestărilor de servicii în cauză, dacă excluderea beneficiului scutirii de taxa pe valoarea adăugată în cazul pârâtului din litigiul principal respectă principiul neutralității fiscale și, mai ales, dacă aceasta conduce sau nu conduce la o încălcare a principiului egalității de tratament în raport cu alți operatori care efectuează aceleași prestări în situații comparabile și care se bucură de scutirea de taxa pe valoarea adăugată pentru aceste prestări.

2) Articolul 13 secțiunea A alineatul (1) litera (n) din A șasea directivă 77/388, astfel cum a fost modificat prin Directiva 92/77, nu poate fi invocat în mod direct de o persoană impozabilă în fața instanței naționale atunci când statul membru în cauză nu a transpus directiva menționată în dreptul național în termen.

1 – Limba originală: franceza.

2– Directiva Consiliului din 17 mai 1977 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată: baza unitară de evaluare (JO 1977, L 145, p. 1), astfel cum a fost modificat prin Directiva 92/77/CEE a Consiliului din 19 octombrie 1992 (JO 1992, L 316, p. 1, denumită în continuare „A șasea directivă”).

3– Directiva Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (JO 2006, L 347, p. 1, Ediție specială, 09/vol. 3, p. 7).

4– A se vedea Propunerea celei de A șasea directive a Consiliului privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată: baza unitară de evaluare, COM(73) 950 final, din 20 iunie 1973 (*Buletinul Comunităților Europene*, Suplimentul 11/73, p. 42).

5 – COM(83) 426 final.

6 – A se vedea Propunerea celei de A nouăsprezecea directive a Consiliului privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri de modificare a Directivei 77/388/CEE – sistemul comun de taxă pe valoarea adăugată, COM(84) 648 final, din 5 decembrie 1984 (JO 1984, C 347, p. 5).

7 – A se vedea în special Hotărârea din 28 iulie 2011, *Nordea Pankki Suomi* (C-350/10, EU:C:2011:532, punctul 22 și jurisprudența citată). Pentru o jurisprudență recentă privind articolul 132 din Directiva 2006/112, a se vedea Hotărârea din 26 mai 2016, *National Exhibition Centre* (C-130/15, nepublicată EU:C:2016:357, punctul 28).

8 – A se vedea Hotărârea din 28 iulie 2011, *Nordea Pankki Suomi* (C-350/10, EU:C:2011:532, punctul 23 și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea Hotărârea din 26 mai 2016, *National Exhibition Centre* (C-130/15, nepublicată, EU:C:2016:357, punctul 29).

9– A se vedea în special Hotărârea din 18 ianuarie 2001, *Stockholm Lindöpark* (C-150/99, EU:C:2001:34, punctul 19).

10– A se vedea Hotărârea din 9 februarie 2006, *Stichting Kinderopvang Enschede* (C-415/04, EU:C:2006:95, punctul 14 și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea Hotărârea din 21 februarie 2013, *Žamberk* (C-18/12, EU:C:2013:95, punctul 18 și jurisprudența citată).

- 11 – A se vedea Hotărârea din 21 martie 2002, Kennemer Golf (C-174/00, EU:C:2002:200, punctul 19).
- 12 – A se vedea Hotărârea din 23 aprilie 2015, GST – Sarviz Germania (C-111/14, EU:C:2015:267, punctul 34 și jurisprudența citată).
- 13 – A se vedea Hotărârea din 10 noiembrie 2011, The Rank Group (C-259/10 și C-260/10, EU:C:2011:719, punctul 36).
- 14 – A se vedea Hotărârea din 19 iulie 2012, A (C-33/11, EU:C:2012:482, punctul 33 și jurisprudența citată).
- 15 – A se vedea Hotărârile din 6 noiembrie 2003, Dornier (C-45/01, EU:C:2003:595, punctul 78 și jurisprudența citată), precum și din 16 iulie 2015, Larentia + Minerva și Marenave Schiffahrt (C-108/14 și C-109/14, EU:C:2015:496, punctul 48 și jurisprudența citată).
- 16 – A se vedea Hotărârile din 10 septembrie 2002, Kügler (C-141/00, EU:C:2002:473, punctul 52 și următoarele), și, respectiv, din 19 ianuarie 1982, Becker (8/81, EU:C:1982:7, punctul 17 și următoarele).